

Teksten: Genesis 11: 1-9, Handelingen 2: 1-11 en Johannes 20:19-23

Lieve mensen, vrienden en vriendinnen in de Heilige Geest,

Als kleine kinderen bouwden wij vroeger van blokken een toren. Dat vonden we heel spannend, dat bouwen, zeker als we op het punt aanbelandden waarop die toren bijna in elkaar dreigde te vallen. Dan durfde je er amper nog een blokje boven op te leggen. Heel voorzichtig legde je er dan precies zó nog eentje op, dat de toren overeind bleef. Net als met gokken kon je vervolgens de verleiding niet weerstaan. Om er nóg een blokje op te leggen – de drang om verder te bouwen, hoger te willen, zat van kindsbeen af aan in ons bloed. En we gingen door ... tot het bouwwerk in elkaar stortte... We krijsten, lachten, en begonnen opnieuw. Dit is kinderspel.

De torenbouw van Babel is een volwassen aangelegenheid, het is geen spelletje meer. De torenbouw van Babel gaat over bouwen. Over het opbouwen van ons bestaan. De grote vraag is: hoe doen we dat eigenlijk, met welk doel, met wie en voor wie of wat? Wat is onze bodem? Wat zijn onze drijfveren? Welke geest waait er? In de katholieke catechismus is dit rijtje vragen mooi samengevat in de klassieke vraag ‘Waartoe zijn we hier op aarde?’ Even een testje voor wie dit nog van vroeger kent, hoe luidt het antwoord op die vraag? Antwoord: Wij zijn op aarde om God te kennen, Hem lief te hebben, Hem te dienen en eens voor eeuwig bij Hem te leven. (Bron: De catechismus van de katholieke kerk)

Het verhaal van de torenbouw gaat niet alleen over toen, net als alle Bijbelverhalen gaat het over nu, over ons leven, onze tijd, over de staat van de mensheid op dit moment. Laten we luisteren. ‘Ze vertrokken uit het Oosten’ staat er. Het Oosten is meer dan een windrichting. Het Oosten verwijst naar een Weten, de wijzen uit het kerstverhaal komen er vandaan. Het betekent ‘we zijn ons bewust van onze oorsprong’. Daar weet de mens dat hij voortkomt uit de Bron waar alles één is. Dat wij mensen verbonden zijn met alles wat leeft, met de hele schepping. Dat de aarde niet ons bezit is, maar dat we er te gast zijn. In dit Weten is het besef van een gemeenschappelijk taal, en van het mysterie dat in die taal God zich met ons verbindt. Maar uit dit weten breken ze op, lazen we, en ze strijken neer in het dal met de kloof. We zijn aanbeland in het dal van Sinear. De kloof staat voor afstand en scheiding tussen hemel en aarde. De mens

kan het hier zelf wel, is zelf de maker van alles, zoals hij het leerde van de slang. Wat het gevolg daarvan zal zijn, dat is de les van dit verhaal.

De stad en de toren die de mens wil bouwen krijgt een naam, en die naam is Babel. Ze wilden niet afhankelijk zijn van een God, ze wilden zelf God zijn en met het bouwen van een hemelhoge toren drukken ze die drang uit. In de Hebreeuwse Bijbel staat *babel* voor verwarring, en die verwarring komt door twee dingen. Je verliest het contact met het wezen der dingen, en ook met de taal die ons het wezen van ons leven en de dingen doet kennen.

De mensenzonen zijn gearriveerd op hun begeerde plek. Ze hebben er zin in. Ze willen zich settelen. Ze beginnen te fantaseren en willen een grote stad gaan bouwen, *a big city*. Ze dromen, dromen van megagrote projecten. En ze slaan aan het bouwen dat het een lieve lust is. En zo bouwen ze een toren, *een toren met een top in de hemel*. De zonen van de mens, ze zijn in een roes geraakt. In het woord toren zit het woordpaar groter-grootst. En het Nederlandse woord voor toren is nog taalfamilie van tiran, schrijft Willem Barnard. En een levensgevaarlijk ding nemen ze voor lief, ze nemen het niet zo nauw met de grenzen, ook niet met die tussen hemel en aarde, of die tussen waarheid en waan. Ze overschrijden grenzen waarachter ze niet meer terug kunnen en willen, zo zijn ze in de ban van groter en meer, van schaalvergroting en meer waarde. Ze leggen er nog een blokje bij op de toren, en nog een kleitablet... Intussen verdwijnt de menselijke maat, ze wanen zich goden. De slang is tevreden. Het is belangrijker dat we de targets halen, dan dat we mensen menswaardig behandelen, arbeidsmigranten genoeg. Wij willen maar een ding: naam maken. Hoe actueel. Overal op aarde verrijzen dit soort torens, stadions, wolkenkrabbers over de ruggen van de kwetsbaren. Ze willen, staat in de tekst, een toren waarvan het hoofd tot in de hemel rijkt. Wij vertalen het met top, maar er staat letterlijk hoofd. Het verraadt dat deze toren ook een beeld van de mens zelf is, een soort mentaliteit, wie we zijn en wat we doen. Deze week hoorden we dat bij de kabinetsformatie het mensbeeld geen issue was. De tekst in Genesis is zich uiterst bewust van het belang van ons mensbeeld.

De mens is op de troon van God gaan zitten. De mens is een bouwproject geworden en de aarde een bouwput. Wij leven in zo'n tijd, een tijd waarin dit Babylonisch klimaat overheerst ten koste van het leefklimaat van de aarde.

En God ziet het met lede ogen aan. Dat zien van God zien veel mensen niet meer, omdat ze die God niet kennen, of opgeslokt worden door een systeem dat hen gebruikt voor het grotere, grootste eigenbelang. Er is staar waaraan je door de medici geholpen kunt worden en er is staar waarvoor God naar beneden afdaalt om het te verwijderen, Hij daalt af om de stad en de toren, deze bouwsels van menselijke makelij, van dichtbij te zien. En God ziet de voor eigen gewin misbruikte en leeggeroofde aarde.

En God verwarde hun taal. Het is onwaarschijnlijk hoe actueel de toren van Babel-mythe is. Nederland lijkt meer en meer een Babylonië te worden, een land in spraakverwarring, door de krachten en machten die klare taal lijken en grote successen voorspiegelen, maar die in werkelijkheid ten koste zullen gaan van waar verbinding nodig is, van minimumloners, het klimaat en de vluchteling. ‘Naam willen we maken’ en alleen eigenbelang behartigen, ‘Nederland wordt weer van ons’, ‘een nieuwe wind gaat waaien’.

Terwijl die wind de komende maanden of jaren de kop op zal steken, horen we vanmorgen dat er ergens in de bovenzaal van een huis, waar de leerlingen van Jezus samen zijn, plotseling een enorme wind opsteekt die het hele huis vult met heilige geestesadem. Dat is de verbindende Heilige Geest die in Babel monddood was gemaakt, en die hier weer opduikt. Heilige-geest-taal is schrifttaal die een geest van medemenselijkheid, liefde en vertrouwen brengt. Taal die ieder in zijn en haar eigen taal verstaat, taal waarom het in het leven gaat, taal die harten en vuur en vlam zet, van dat vuur dat niet verbrandt. Dat je elkaar ziet, dat je kunt luisteren, dat je oordeelvrij in verbinding bent met elkaar, er een geest van vertrouwen waait. De mooiste gesprekken zijn die, als het gesprek stopt, waarin dan ineens die taal gaat waaien tussen en in mensen en hun gesprek een ongedachte wending krijgt. Die wind steekt *plotseling* de kop op in het huis waar de leerlingen zijn. Plotseling, zo leerde ik enkele weken geleden, betekent dat aarde en hemel, tijd en eeuwigheid elkaar raken. Als uit het niets die wonderlijke verbinding. Dan gaat het vonken in ons binnenste, vonken van vertrouwen.

Jezus verscheen te midden van de leerlingen door de gesloten deur heen, staat er in Johannes. Mensendeuren, mensen harten, door angst, trauma of onverschilligheid dicht, die gaan open met Pinksteren. Pinksteren is het feest van dit wonder, dat harten van mensen opengaan en open staan naar elkaar,

ongeacht komaf, status of land, van ver of dichtbij, de heilige geest overstijgt menselijke grenzen, en tegelijk trekt hij grenzen waar mensen die in hun eigenwaan of hoogmoed overschrijden.

Lucas vertelt ons vanmorgen een omgekeerd toren-van-Babel-verhaal, het verhaal waarin gebabbel, het niet meer kunnen praten met elkaar over dingen waar het echt om gaat, afgebroken, doorbroken wordt, omdat heilige geesteswind de ruimte schoon blaast. Waar het in wereldse termen onmogelijk lijkt, komen mensen tot elkaar, verbinden ze zich. Menigte wordt gemeente. Dat is het feest van Pinksteren. En Paulus noemt de kwaliteitskenmerken van de heilige geest, hij noemt het vruchten: liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid en ingetogenheid.

Wanneer leven we uit de Geest? Wanneer waait die ook ons hart binnen? Dat blijkt uit de mate waarin haar vruchten in ons leven bloeien, of niet. Dat blijkt wanneer de vruchten van vriendelijkheid, zachtheid en liefde in ons doordringen. De heilige geest raakt mensen aan en opent ze naar elkaar, geen enkelen alleen, maar hele volken. Ja, hele volken.

De Geest van God spreekt door ons heen en leidt ons, vertelt Jezus in Mattheus. Ook als het moeilijk wordt. 'Maak je geen zorgen over hoe je zult spreken en wat je moet zeggen. Want de Heilige Geest zal jullie ingegeven, wat je moet zeggen.' Dat kan je overkomen, en daar mogen we op vertrouwen. Die wonderlijke werking van de geest is altijd om ons heen.

Amen